

RYDE & BERG
 Orgelbyggeri AS
 -nyskaping forankret i tradisjon-
 ryde-berg.no

UDEDEVALLA KYRKA

Opus 91, 12 st. II+P. Innviet 8. juni 2009

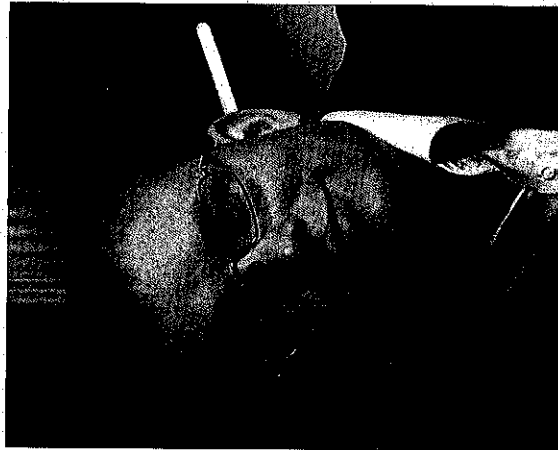
Arkitekt SAR Ulf Oldæus. Konsulent Sven-Ake Svensson

Manual I C-f ³ Hovedverk		Manual II C-f ³ Positiv i sveil	
Bordun	16'	Gedackt	8'
Principal	8'	Flöjt	4'
Rörflöjt	8'	Tremulant	
Octava	4'		
Kvinta	3'	Pedal C-d ¹	16'
Octava	2'	Subbas	8'
Mixtur	III	Gedackt	8'
Trumpet	8'		Tr.Sub 16'

Koppel: I/II, I/p, II/p, II/p⁶. Cymbelstjerne.

at tonaliteten kommer fram og setter akkordprogresjoner og harmoniske spenninger ut i rommet man spiller plata i. Et trivelig og meget troverdig lydbilde med andre ord.

Dette gjør også at registreringene får klanglig profil og gjør det hele lett å lytte til. Formene og linjene blir klare. Det er like lett å få med seg de konsise formene i Schumanns skisser og de lange, rolige linjene i Valens Pastorale. Arne Eggens Ciaconna er det mest omfattende og det mest varierte verket, typisk for sin tid som variasjonsverk med rot i barokken men som her får en ekstra dimensjon i kjennskapet til at komponisten var organist nettopp i Bragernes da han komponerte verket. Den gangen sto Claus Jensens orgel der, noe som til en viss grad gjelder fortsatt da en stor

Anders Eidsten Dahl (Foto: Trygve Schønfelder/www.eidstendahl.no)

Ulf Sverresvold: Orgel på cd

Romantikere ser tilbake

Anders Eidsten Dahl har plukket ut musikk hvor Bach har inspirert komponister i det andre hundreåret etter at mesteren døde. Her får vi først høre Robert Schumanns "Skisser for pedalflygel", opus 58 (1846). Deretter kommer Arne Eggens "Ciaconna i g-moll" (1917) før det kommer mer Schumann, "Studier for pedalflygel" opus 56 (1845). Selv om Schumann ga musikken sin ut for å være for klaver med pedal, har den havnet i romantikkens orgel-litteratur.

Fartein Valens "Pastorale" opus 34 (1939) og "Preludium og Fuge" opus 33 (1939) kommer så, før det hele rundes av med en av Bachs koralfantasier, over "Wo Gott der Herr nicht bei uns hält". Den ser ut til å være komponert mellom 1705 og 1710, men ble ikke oppdaget før i mars 2008. Som helhet er plata preget av orgellets litt stort klingende karakter, godt hjulpet av akustikken i den store steinkirka.

Orgelet i Bragernes er av den romantiske typen, klinger dust og behagelig. Lydproduksjonen med tanke på hvor man plasserer mikrofoner og produserer lyden videre tar vare på dette og presenterer ei plate som fyller rommet med god orgelklang. Kanskje det beste med plata er

del av stemmene fortsatt er i bruk i det nye orgelet

Hele plata setter en tolkingmessig og akustisk helhet som overbeviser. Instrumentets historie med rot i den romantiske perioden ligger i bunnen og organisten profilerer dette gjennom registreringer og tempi. Den er rik på klanger men kanskje noe behersket i dynamikken. På en måte kan man vel si at dette rammer Bachs koralfantasi som kommer til slutt. Den låter svært så romantisk og er vel sånn sett mere tro mot instrumentet og organisten enn mot komponisten.

Liturgiske improvisasjoner

Dette er noe annet enn hva man vanligvis hører som orgelmusikk. Det begynner med noe som ligner et tidssignal som etter hvert begynner å halte samtidig som det får selskap av andre korte, pulserende støt i forskjellige klanger og tonehøyder. Det blir fort spennende og griper. Og er ferdigspilt og konkludert i en sluttakord før man har rukket å kjede seg. Varierende pulser og kort motiver preger plata som løser oss gjennom et vell av organistiske påfunn. De er forskjellige fra hverandre og er alle kortfattede og konsise i formen. Mange som komponerer musikk som kan ligne, lager lange, suggererende linjer. Arvo Pärt er et godt eksempel. Men her i Torbjørn Dyruds prosjekt, er stykket ferdig før man kommer så langt.

Torbjørn Dyrud

(Foto: www.torbjordyrud.com)

Og den æra skal Torbjørn Dyrud ha, at han avslutter hvert enkelt stykke når han ikke har mer musikalsk å uttrykke i akkurat den satsen eller setninga. Derfor blir denne plata aldri kjedelig. Dyruds formsans løfter hele prosjektet til noe som er verd å legge øre til.

Likevel begynner vi etter hvert å savne en melodi vi kan nynne med på. Den kommer i det tredje av seksten kutt. Mens man gleder seg over tilløpet til melodi, sjekker man tittelen og ser at det heter «Salige er de som sørger».

Dyrud har ikke tenkt på konkrete bilder mens han spilte. Tittlene er kommet til under lytting i etterkant. Det kan være en dristig metode all den tid man reagerer og assosierer så ynse i forhold til hva man hører. Ett av kuttene fikk oss til å tenke på er oscillerende LP-platespiller med hakk i plata. Og stykket heter «The

Place of a Skull». Og det neste kuttet minte om det samme, men da som ei 45-plate. Her heter det «House of Prayers, Den of Thieves».

Som helhet er titlene gitt omkring temaer fra Bibelen, med et åpningssitat fra Lukas 7:37-38. Tittelen på plata henspeler også på dette gjennom navnet «Alabaster Box Liturgy». Man kan saktens stille spørsmål om det er rett å kalle improvisasjonsprosjektet for «Liturgi» all den stund de liturgiske leddene er fraværende.

Men at ledd eller satsar med kyrie eller gloria og den slags ikke er med, gjør ikke musikken mindre interessant. Prosjektet er rikt på elementer som gjør helheten variert og trivelig. Hovedinntrykket blir et orgelspill som overbeviser i det tekniske og som står som et overflødigshorn i klangfarger, gjerne satt ut i store kontraster.

Og som vi begynner å bli bortskjemt med, en plate preget av glitrende god teknisk produsert lyd.

“Inspired by Bach”
LAWO LWC 1007

Orgelverker av Schumann, Eggen, Valen & Bach

Anders Eidsten Dahl på Carsten Lund-orgelet i Bragermes kirke, Drammen
Innspilt i okt. 2008 og jan. 2009

“Alabaster Box Liturgy”
GRAPPA GRCD 4324

Torbjørn Dyrud spiller egne improvisasjoner på Jürgen Ahrend-orgelet i Mariakirken på Hadeland.
Innspilt mars 2008

Sven Aile Johannesen: En cd du må ha...

Orgelet i Saint-Croix de Bordeaux skal være bygget av den legendariske Dom Francois Bedos i 1748. Instrumentet ble restaurert i 1997 av Pascal Quoirin. På en cd fra 2001 spiller Gustav Leonhardt musikk av bl.a.

F. Couperin, van den Kerckhoven, Marchand og Muffat. Velkjente verk er for den som er vant til å bevege seg i 1600- og 1700-tallets repertoar. En rik og varm orgelklang - og et orgelspill som er en studie i utsøkt artikulasjon! Dessuten solid dokumentasjon i tekstbilaget. Dette er en cd alle bør kunne seg!

“L’Orgue Dom Bedos de Saint-Croix de Bordeaux”
ALPHA 017

Gustav Leonhardt
Innspilt 2001